

ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ, ЧЕТВРТОМ
И НЕДЕЉОМ

ЦЕНА
ЗА 1 МЕСЕЦ 1 ДИН.
ИЛИ 1 КРУНА

ПРЕПЛАТУ ПРИМАЈУ
СВЕ ПОШТЕ У СРБИЈИ И
ИНОСТРАНСТВУ

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

Претплату треба слати
Стеви М. Веселиновићу
проф. богословије

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ
ПРИМАЈУ СЕ

РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ
У МАЂЕДОНСКОЈ УЛИЦИ
БР. 6

БЕСПЛАТАН БРОЈ

УРЕДНИК: ЈАНКО М. ВЕСЕЛИНОВИЋ

БЕСПЛАТАН БРОЈ

„ЗВЕЗДИ“

Хај! полети сјајна „Звезда“
Небом високим,
Па посветли браћи мојој
Светом широким!

Не плаши се, мила „Звезда“,
Густе тавнине!
Не стани... не малакши
Са те даљине!

А на путу братека ће те
Гула водити;
Она ће ти показати
Куд ћеш бродити.

Крени тамо где су оне
Цветне дубраве,
Где нам јоште у туђини
Браћа бораве.

Где но су се негда бурне
Песме хориле;
Где-но су се негда речи
Друкше збориле.

Тамо расни своје зраке,
Нек се блистају;
Тамо сини браћи мојој, —
Нек се надају.

Јави браћи скори освит
Зора румана, —
И однеси топлу поздрав
Браће рођене!

А кад гране јарко сунце
Нашим надама,
Ти ћеш бити Преодница
Међу звездама!...

Хај! полети сјајна „Звезда“
Небом високим,
Па посветли браћи мојој
Светом широким!...

5 септем. 1898

ДРАГОМИР БРЗАК

СРДАР И ВЛАДИКА

— ИСТОРИЈСКА ЦРТИЦА —

I

Баш сунце на смирају, а у манастир Годовик
допаде човек у голој води.

— Где је игуман? — упита момка манастир-
ског што нешто бараташе по дворишту.

— Ту је, у конаку.

Таман он на врата, а игуман преда њ.

— Ти си, Симо?

— Ја, оче игумане. Благослови! — рече Сима
и скинувши капу приђе му руци.

— Које добро? Што си се тако ужурбао?

— Дошао сам, оче игумане, послао ме поп
Јован да ти јавим да сутра долази владика.

Игуман пребледе.

— Шта рече, болан?!

— Долази, Бога ми, баш право теби. Оста тамо

код нас: помамио се па само узмахује оним пустим
топузом и бије где кога стигне!... Сад — јавио сам
ти, па чини шта знаш.

Игуман позва момка и рече му да Сими даду
што год да се заложу; а он се суморан и збуњен
врати у ћелију.

Јадни игуман Мирон! Беше то добар старац,
блага лица, сув и слабуњав. Провео је век молећи
се Богу и праштајући. Мрава никад увредио није,
а сад му ето — долази владика!

Па што се он тако бојао походе владине?

Е то је баш оно, што владика не беше обичан
владика, него необичан, много необичан. Не имаде
владика Антим ни срца ни душе. Рођењем Грк; тамо
у патријаршији купио владински чин и место, што
га је свакојако скупо стало; па кад је дошао за
владику у Србију, сматрао је да је право да „из-
вади“ штету. И први његов корак у епископију
био је страхан. Носио је собом топуз и конопац те
је везивао и тукао свештенике, а нарочито калу-
ђере, тражећи и изнуђавајући све што би му душа
зажелела. Пустошио је као харамија куд је год
прошао.

Зато се стари игуман Мирон бојао владике
Антима!

Затворио се старина у ћелију па премисља
мисли свакојаке. Седа глава његова доживела је
свакојакних чуда, али то су радили некрштени људи,
и он се мирио, знао је да су некрштени; али ово
чини крштен човек, па још освећена глава.

И створи му се страшна слика пред очима. Он
је већ гледао владику у манастиру како сева жмир-
кавим очима, како узмахује тешким топузом и броји
њиме стара ребра његова; осећао је како га бриде
везе од конопца и тешке болове у ребрима...

Наједанпут се трже, сену му нешто кроз главу,
па истрча на доклат те дозва момка.

— Је ли још ту Симо?

— Ту је, оче игумане.

— Одмара ли се?

— Спрема се да одлази.

— Зовни га нека дође овамо.

Па се врати у ћелију, метну наочаре и седе
писати.

Сима уђе у ћелију.

— Симо, сине! Ову књигу однеси срдару Јовану и кажи му да сам га Богом братимно да се не оглуши.

— Хоћу, оче!

— Е сад, синак, пођи с Богом и поздрави срдара, а пој Јовану кажи да му ту љубав нећу никад заборавити!

II

О вечери беше известно игуман Мирон своје калуђере о доласку владину. Све то беше премло од страха; никоме не паде вечера на ум, а о сну и да не говоримо.

Зора их све дочека на ногама. Сви се усрдно молише Богу да их спасе беде невидовне. Није се ту више разговарало; сваки се повлачио у се и мислио своје мисли. И што је дан више освајао, бежу све нестрпљивији. Помирише се с мишљу о доласку владину.

— Па што не долази једанпут? — рече отац Јосип.

— Право велиш! — рече Владимир. — Уби ме ово ишчекивање!

— А топуз? А конопац? — упита игуман.

— Нека чини шта хоће! — рече Јосип. — Ја ћу трпети док могу; а кад пређе дара меру — онда нека Бог опрости!

— Ти, оче Јосипе, хоћеш опет своје старо! — прекореваше га игуман. — Ти мислиш да је то Турчин па да се на њ избренујеш и да се гушаш с њим! Владика је то!

— Боже опрости, ако је и владика! Ја њега не дирам, нека и он од мене буде миран!

Али подне прође, а владике још нема. Игуман рече да иду сести за трпезу.

Таман уполовачили ручак, док се игуману отеше очи у дворинште. Владика већ беше ту. С њим пуно некаквих оружаних људи што су га пратили. Баца и послуга манастирска истрчаше пред њих, а он нареди својој пратњи да своје коње предаду ђацима и момцима да их „водају“, а сам узе топуз и конопац, па се упути у конак.

— Ста је? Зар нема никог живог у овој гробници? Где сте, пци једни?

Игуман Мирон с калуђерима изјури преда њ.

— А!... ту си! — викну владика.

— Опрости, свети владико!...

— Пути! Пути, пцу матори! — дрекну владика својим крештавим гласом и ухвати га за браду.

Старина саже главу црвен од стила; Јосипу заиграше мишице и задрхта од некога дерта.

— Ста радите ту, а? Крадете ове православне християне, лопови једни! Сад цу ја вама показати!

— Опрости, свети владико — рече старац — ми нити крадемо ни отимамо. Што ко милује, он и да овом дому Божјем! А, бога ми, ми и радимо...

— Лазес! Лазес, пцето! — цикну владика и ужагри својим сјајним очицама. — А ста си донео свом владини? Ни трукне брасна, ни јабуке ми ниси донео! Него си сам лопов! Крадес све себи!

Па опет пође да га за браду ухвати.

Игуман одби својом његову руку.

— Одбиј се, сило, од мене! Ако си и владика, на то немаш права!

И старац беше од све збиље готов да се бије.

— Ја цу те обријати!

— То можеш, у праву си; али чупати не смеш!

— Па да видимо! — рече владика и стаде дрешити конопац да свеже старца.

У тај мах припуцаше пушке и направи се читав граја у двориншту. Владика застаде; и топуз и конопац испадеше му из руку. Погледа у дворинште и виде како манастирска послуга пусти коње његових пратилаца а његови пратиоци „водају“ некакве туђе коње.

— Ста је то? — рече преплашено владика, па се заби у један кут трпезаријски и стаде дрхтати.

Нико му не одговори ни речи; а оздо на степеницама загреме гласина:

— Па где је тај отац Мирон?

— Ту је, срдаре — одговорише му.

Зачуше се кораци на степеницама.

III

У одају ступи човек средњег стаса, пун, црне масти, космат; велико црно око његово заустави се на игуману. Скиде капу и приђе му руци.

— Благослови, оче!

— Бог те благослови, срдаре!

Мићић се поздрави и с оном двојицом калуђера, па му се онда поглед заустави на владини.

— А каква ти је ово калуђерштина, оче? — упита он игумана.

— Владика, срдаре.

— Владика?.. А... то је овај нови што глоби људе! Је л то?

Владика поче душу остављати.

— Не знам да глоби — рече игуман — али знам да је владика.

— Ја, ја!... Попови сте па се браните! Али ја знам да је глобација.

Па се окрете и угледа топуз и конопац.

— А чије је ово? — упита.

Владика не рече ни речи, а игуман се ушере-тио, па ћути.

— Чије је ово? — загреме он љутито.

— М-м-моје! — дршћући рече владика.

— А шта ти је ово?

— Т-т-топаз — муцао је владика осећајући да му се крв леди.

— А што ће ти ово?

— Т-т-тако... носим..

— Зар је ово твој крст?!

Владика не умеде речи одговорити.

— Одговарај, море! Или мислиш да ја не знам да ти овим чудом бијеш попове и калуђере, те плач-каш цркве и манастире! А?... Па ту ти је и конопац! Добро је што си бар све собом понео, па да и ти осетиш како је ономе кога вежу и туку! Да ти бар покажем како Мићић благосиља!

Па узевши конопац пође владици. Овај са свим изгуби свест и скљока се у ћошак.

У тај мах припуцаше опет пушке. Срдар се трже и викну:

— Шта је то?

Допаде један од његових момака и викну радосно:

— Срдаре! Доведоше „Љџу“!

— Не може бити?

— Ево је у дворишту.

Срдар остави владику, па сиђе у двориште, да види „Љџу“.

Геше то ждребац вран, без белеге. Двојица га држе пред конаком, а он дигао главу па раширио ноздрве — песница би стала.

„Љџа“ је био својина неког Турчина. Толико се пута нагонио Мићић да га купи, али Турчин не ладе. Пошто Турчин умре, Мићић затражи од његове удовице, да га прода, али ни ова не хте продати. Он се онда реши да га отме. И, ето, његови га људи доведоше манастиру.

Весео срдар плескаше коња по врату и сапима; нареди, да се момцима да, да пију, па се врати да и сам коју попије.

Владику не нађоше у трпезарији. Он се користио том забуном и умакао. Оставио је и топуз и конопац.

— Шта је с владиком, оче игумане?

Обиђоше целу зграду: ни владике ни његових пратилаца.

— Тај ти више неће доћи! Видиш и ово је заборавио! — рече Мићић показујући топуз и конопац!

И Мићић је имао право: владика не дође више никад у Годовик. А причају, да више није ни силио над свештеницима и калуђерима.

Јанко М. Веселиновић.

ЦИГАНСКА ФИЛОЗОФИЈА

Ралф Берге.

Син и отац с ценовима празним
Споре, зборе о стварима разним
„Што су оче, први, бубе дане?“
— Да се њима животиње хране?
„А зашт оне?“ — Да од њихне коже
Човек живи и хранит се може.
„А што човек?... Је ли све због људи?“
Цигин поглед у даљину блуди
— Од свију је човек увек први —
За то створен, да га једу први!

М.

ПАМЕТНА ЖЕНА

— Rudyard Kipling —

После венчања обично наступа реакција, негде силнија, а негде блажа. Али појављује се свуда — пре или после; ње мора бити, и после ње остатак живота протиче мирније.

Код супружника Бремил наступила је та реакција тек у трећој години после свадбе. Ма како судили о Бремилу — он је био диван муж све дотле, док му није умрло дете и жена му се увילה у црнину, те стала дан и ноћ своје јединче оплакивати. Дужност му је била да је теши! Мени се чини, да је он то и чинио. Али, што ју је он више тешио, госпођа Бремил је све више плакала а њен муж услед тога постајао све зловољнији. Обома је било потребно какво средство за ојачање, па су га и добили. Данас се госпођа Бремил, дакако, може смејати кад се тога сети; али онда ствар богме није изгледала ни мало смешна.

Сад видимо како се на хоризонту појављује госпођа Хоксбе, а где је ова, ту је и зло близу. У Симли је зваху „тица злослутница“, и то је име, као што сам и сам искусио, петероструко заслужила. Беше то мало, смеђе, витко, сувоњаво створење, крупних, живахних љубичастих очију, и најпријатнијег држања у опхођењу. Требало ју је само у женском друштву споменути, па да се све до једне даме намрште. Била је паметна, духовита, бриљирала је и истичала се увек као прва. Али је била и пуна ђавола и пакости. Па и поред тога могла је да према својим сестрама буде врло пријатна.

После детиње смрти и домаћих непријатности, које су за тим наступиле, окрену Бремил леђа свом дому, и госпођа Хоксбе га привуче к себи. Она свог заробљеника није крила. Јавно га је анектовала и гледала је, да то свет види. Он је с њом излазио на коњу, шетао, правио излете, док се већ свет није почео мрштити и гунђати. „Скандал!“ Госпођа Бремил седела је код куће и гледала наричући у детиње хаљинице и празну кодаву. Она је чиме другом није ни мислила но о свом покојном малишану. Али добре, наклонене јој пријатељице, на послетку јој објаснише ситуацију. Госпођа Бремил саслушала их је мирно и захвалила им за њихну пријатељску услугу. Она не беше тако паметна, као госпођа Хоксбе, али није била будаласта. Она размишљаше сама у себи, шта да чини и не говораше мужу ни речи о оном, што је чула. То је вредно да се спомене! Такве ствари не утичу повољно на мужа.

Кад би Бремил био код куће, а то беше редак случај, био би нежнији но обично, а то га је издавало. Те нежности беху усиљене; он је тиме хтео с једне стране да своју савест умари, а с друге да госпођу Бремил обмане.

Једнога дана добише господин и госпођа Бремил од лорда и леди Литон позивницу за 26 јуни, у девет и по у Петерхоф. Игранка у левом приземном крилу.

— Ја не могу ићи, рече госпођа, тако брзо после смрти милог Флорија.... Али ти треба да идиш, Томо!

Она је то казала, како је и мислила; а он је додао, да ће тамо отићи, да се само каже, да је био. Тиме је он казао оно, што ни сам не верује, и то је његова жена добро знала. Она је слутила — а женска слутња је више пута поузданија него човекова извесност — да је он још унапред наумио, да тамо оде с госпођом Хоксбе. Она седе и поче размишљати; и резултат њеног размишљања био је, да сећање на умрло дете много мање вреди но жив муж. Она је скројила један план, за извођење којег је хтела све да стави на коцку. Тек сад увидела је, да темељно познаје свог мужа и тиме је хтела да се користи.

— Томо, рече му она згодном приликом, ја ћу 26 ру-

чати код Лангмора. Према томе ти би добро учинио, кад би ручао у клубу.

Бремилу је тај женин захтев врло добро дошао, јер је иначе хтео да руча код госпође Хоксбе. И ма да је за то својој жени дуговао захвалност, ипак је осећао неки притисак, а то је врло лековито.

Бремил изиде у пет сахата из своје куће. У пет и по стиже из помодне радње за госпођу Бремил један велики сандук, превучен кожом. Она беше женска, која је умела да се обуче, и није узалудно провела недељу дана у премеравању и дотеривању те хаљине. Беше то величанствен костим — црнина. Ја то не могу описати, али то беше, у кратко речено, оно, што вештаци у кројењу називају „ремек дело кројачко“, ствар, која магички привлачи погледе на себе и крв нам у жилама ускорава. Кад се погледала у огледалу, видела је да још никад у животу није била лепша. Била је витка плавуша, те јој је црнина дивно доликовала.

После ручка код Лангмора одвезе се она — мало доцкан — на игранку, где Бремил затече с госпођом Хоксбе руку под руку. Она порумене; али кад је у скоро мушки опколише, молећи је за игру, изгледала је величанствено, она се ангажовала за све игре, осем трију, које у свом програму није обележила. Госпођа Хоксбе погледала је и знала, да између њих влада рат, прави рат. Она јурну слепо у борбу, и већ се дрзну да Бремилу рекне нешто, што је овоме било одвратно. При том му се његова жена учини љупкија него икада. Он је гледаше с врата и посматраше је, кад корача између друштва; и што ју је год више гледао, долазио је у све већу забуну. Чисто му се чинило, да је то она жена с испланим, црвеним очима и црном јутарњом хаљином која за време до ручка непрестано плаче. Госпођа Хоксбе чинила је све могуће, да га задржи поред себе. Али јој то није испало за руком. Он оде к својој жени и замоли је за једну игру.

— Жао ми је, дошли сте сувише доцкан, господине Бремиле! рече она и жмирну очима.

Он ју је искрено молио, и она пристаде да с њим одигра пети валцер. Срећом ни он за ту игру не беше никог ангажовао. Они играху и кроз дворницу је пролазио тих шанат. Бремил је знао, да његова жена игра, али да зна тако савршено играти, то му досле беше непознато. Кад је валцер био довршен, молио ју је за други.

Госпођа Бремил одговори му: „Покажи ми свој програм, драги мој!“ Он јој га збуњено пружи, као што ђак учитељу пружа парче хлеба, које је кришом јео. Она спази поред игре „Х“, и не рече ништа, али с презривим осмехом прецрта то „Х“ и метну своје име. За тим му предаде програм и претећи му претом рече: „О, долчино једна!“

Госпођа Хоксбе чула је то и знала, да је њој одзвонило. Бремил је с благодарношћу примио седму и девету игру. Прву одиграше, а за време друге седели су у прозору. Шта је он ту говорио и шта је она чинила, није се тичало никога.

Кад је музика „Roastbeef von Old England“ објавила, отидоше обоје на веранду. За тим Бремил остаде ту а жена му отиде у гардеробу.

Госпођа Хоксбе приђе му и рече: „Ја мислим, да ћете ме водити у трпезарију, господине Бремиле?“

Бремил поцрвене и погледа је збуњено.

— Тхе.... Хм! — Ја идем са женом кући, овде је један мали неспоразум.

Госпођа Бремил изиде из гардеробе увијена у бели огртач. И супружници се удалише.

Госпођа Хоксбе окрену се к мени — изгледала је уморна и нерасположена — и рече:

— Верујте Богу, и најлуђа жена може најпапетнијим човеком владати. Али то мора бити врло папетна жена, која с будаластим човеком хоће да влада.

За тим уђосмо у трпезарију.

М. Д.

ДОКТОРСКЕ ДОКОЛИЦЕ

ХИГИЈЕНА КОСЕ

Огромна важност што је има коса у лепоти лица, побудила ме је да напишем ово неколико редака, који ће, надам се, бити од користи нашим лепим читатељкама, јер ће у њима наћи поуке како се чува и негује коса, тај драгоцен природни украс женске главе.

Прва заповест хигијене гласи, да кожа на лобањи мора бити потпуно чиста. Познато је да кожа на лобањи, као и по осталим деловима тела, лучи зној и маст, сѐм тога кожа на глави непрестано се перута и цуни косу том перути. Ако се глава редовно не чисти од те нечистоће, коса почиње просто трулити, корен јој стане слабити, и услед тога настаје ћелавост. Да би се стало на пут томе злу, треба косу сваки дан чешљати *ретким* чешљем, а то је добро још и с те стране, што се коса размреује, даје јој се правац и проветрава се. Густ чешаљ боље је ређе, у већим размацама времена, употребљавати, чешљати њиме косу полако и то тек онда, пошто му се начинио пут ретким чешљем. Никако нисмо за то да се коса сувише често пере јер, осем што она тиме губи своју маст, још мења и свој физички карактер, кида се и сува је; честим свакодневним прањем косе ускорава се ћелавост. Никако не треба чешљати косу сувише тврдим или истрошеним четкама, јер се на тај начин коса кида, а тако исто непаметно је коврџати косу тако званим „колмајзима“ за то да би се задовољили каприси моде. Тим практиковањем, као што вели Базен, коса губи своју природну гинкост. Резултат коврџања косе угрејаним гвожђем тај је, што се коса кида, губи свој сјај и изгледа као вештачка. Ако је коса сувише сува, добра су уобичајена уља и масти, а Мантегаца² за то топло препоручује уље од слатког бадема и једну помаду, која је састављена из два дела „шпармацета“ и три бадемовог уља; ако би пак коса услед великог лучења њене масти била и сувише масна, треба је прати дестилисаном (пречишћеном водом, као што је чиста кишница) кад се у њу кане 8—10 капи амонијака, или просто сапуницом.

*

У току векова фризура је имала безброј измена, и одиета треба одати хвалу вашем добром укусу, госпође и госпођице, што сте најграциознијом простотом у чешљању срушиле оне комедије старих времена.

Данас више нема оних накарадних фризура што имаху облик срца кроз које пролази стрела, као што су имале бичај да носе римске патриције; нема више оних мону-

менталних барока што их један Леонар прављао на глави француске краљице, нема више фризура у облику комете, лептира, лађе; данас триумфује простота старе грчке фризури, која је тако класична и симпатично уметничка. У том послу, који је тако важна женска тоалета, не треба заборавити да коса „и ако је неосетљива за бол, ипак није ствар без живота; и њој треба ваздуха и светлости, те је не треба гуљвати, кидати, хапсити је између плетеница које је стежу.“ (Базен).

Ноћу, биће добро, да се сиротици коси даде слобода, да се расплете; осим тога је паметно да се чешће мења место раздељку, јер у противном случају, као што вели Мантегаца, мала и уска стазица може постати ружан и широк друм.

Кад се коса згусне, њена природна маст, која јој даје боју, не може да је маже, за тим дође јаче преламање светлости: коса поседи. С каквом тугом многи пропрате прве седе длаке! Није добро чупати те длаке, јер иза њих порасту друге, које су више беле.

Не зна се шта је прави узрок да коса седи. Млади свет не треба да се плаши седе косе, и кад је добије, ни по што нека је не боји. Оставите бојење старцима, који косу боје црном бојом, а лице им је пуно бора. Мисли се да велики страх и патње могу учинити да коса пре времена оседи; у том погледу се ништа поуздано не зна.

*

Други јад човечији је, ћелављење. Оно може имати за узрок какву болест и онда се можемо још надати да ће се коса добити, али кад коса опадне ненадно, без узрока, онда се треба помирити с тешким и болним губитком. Али ипак добра хигијена може да спречи или бар да за неко време одгоди ћелављење, нарочито кад је тај случај код млада света. Треба увек имати на уму, да је нечистоћа главе, сувише гуљвање и трљање косе, мазање косе којеквим помадама најчешћи узрок ћелавости. Све лекарије, које се препоручују на четвртим странама листова да могу нешто помоћи ћелавости и изазвати растење косе, гола су лаж.

*

У првим месецима мало дете не треба подвргавати ни чешљу ни четки; доста је овда онда проћи му главицу сунђером млаке воде, с тога да се очисти нечистоћа. Велика је заблуда, управо проста предрасуда, што неки чешће шишају децу да им бајати коса боље порасте; то се не објашњава ничим и ја сам мишљења с Казеновом и Базеном, да је најбоља она коса коју маказе нису никад ни дотакле. И за косу има највећа граница растења коју она не може прећи. Према томе често шишање није ни од какве користи, осем што бедног пацијента унакажава у естетичком погледу. Више хигијену, а мање маказе! Ето закључка.

КЊИЖЕВНОСТ

БОЈ НА ПОЖАРЕВЦУ. Драма у пет чинова. Написали Јован Несторовић и Љуб. П. Тиргић. Мала осмина. Стр. 69. Цена ?

Књига, која је сад пред нама, није безначајна. Појава њена карактеристична је. Она имаде у себи нечега што у многому обележава наше доба у опште. А кад кажем: наше доба, није се добру надати.

Како је много што шта у нашем јавном животу прошло, то сви знамо. Да указујем прстом немам потребе. Обазрите се само око себе и видећете... Једино је била остала чиста и неокалана наша скромна оригинална литература. Њу нико није ценио, нити се на њу освртао, па се нико није нашао ни да је вређа. Било их је и званих и незваних радника на њој, али су се сви предавали послу са више или мање искренности. За људе од рачуна у њој није било места. Није се рентирала практична употреба са њом. Или, можда, и они, који су трговали са свим и свачим, нису имали срца да и овај скромни кутак узмуге својом себичношћу. Кажу, да неки пут и грешник има осећаја и граница... Али се о свему томе сад може говорити као о прошлости. И литература је узета у рачун. Угледах и једну нечастиву стопу.

Дело, које је пред нама, није створила љубав према литератури. Њега је диктовао рачун. Имао да се у Пожаревцу открије споменик Кнеза Милоша, света ће бити доста, па ту се већ да и пазарити. Сви знамо да је вашар жива згода за трговца, па тако и овде. Галантеријесте су спремали своју робу, бакали своју, симидије своју, а њих двојица нађоше да и драма може што заслужити. И седоше и написаше ово дело... Рећи ће ко: Па то је лепо, што су се људи сетили да Кнеза Милоша том приликом пред народ и овако изнесу и да освеже успомену на његове заслуге! Да, лепо је, али шта се и како се то онда пише; и ко и са каквом спремом пише? Није доста да ма ко и ма шта стави на артију па да се после користи даном приликом и пазарује; јер онда ја имам права.

Пре свега изјављујем да ово дело није драма. Ево шта му је сиже. Дошао Милош Обреновић војвода руднички у Сопот; живоздравио се са осталим војводама; ударио на Турке у Пожаревцу и победио их. Кажу писци, да можда свега тога не би ни било да Јосим Анадолија није тамо некога убио, и поапсио неке фурундије и касане пожаревачке. (стр. 10.) „Боже опрости, ко о изборима кметова... Ето и то је драма... Ви мислите: ако није драма, може бити да је што из драмске фамилије. Оно и ја видим нека „лица“, али ја ипак велам да ни тако не знам шта је; а кад не знам ја, не знате ви, а не знају ни писци, онда шта је? Или, да будем одређен. Ово дело није ни драма, ни друго ма шта из опсега драмске литературе. Оно чак није ни оно, што у драмском облику напише какав гимназиста, јер овај искрено покушава да напише нешто, што треба да буде драма, а ови писци писали су само да напишу оно, што ће се као представљати и платити.

Него, ако вас занима, хајде да изближе расмотримо ово дело. Расматраћемо по чиновима. У првом чину седе Добрњак и Абдулић, па као оно пензионари у „Талпари“ у Крагујевцу разговарају о времену. „Киша је; није!“ Добрњак прво прича: како је окисао до коже; а кад после, а оно, хвала Богу, није. Абдулић тврди: да је киша још јуче стала. (Стр. 9.) Еле, тако ко људи разговарају, а долази Радоје Касидолац, викне „Помаже Бог!“, поздраве се и јави им да долази господар Милош. И Милош дође, и по трећи пут ми и од њега чујемо да је имао сукоб са турском коњицом. Прво је причао Радоје, а после Абдулић. Завеса пада. Између осталог нарочито ми се овде допало, што поп Панта из Црљенца прича: како су — он и његови људи — гледали овај сукоб са једне косе, али нису знали ко је по-

бедно. Молим, гледали. Да не знам да је и то био народни вођа, ја бих мислио да је дописник „Тајмса“.

Други чин је већ занимљивији. Златија, Туркиња, заљубила се у Радоја Касидолца. Како је почела ја сам помислио, да је она преобучена чланица каквог неозбиљног „путујућег“ позоришта, све: „ружо сејо моја, ти ме нећеш одати“, а кад оно, није. Заљубила се та до безумља. А знате кад? Радоје дотерао њеном оцу кола дрва, па их скида и прти јадник облице и пуца му кичма под теретом, а она га угледа. Замислите, какав тренутак. То ће бити један од часова кад душа души говори... Верујте ми не шалим се. Златија прича да је тако било. Кад га је угледала — све свршено. „Најпре ју је изненадило онако слободно и лако кретање у једног рајетина“ (да није, почем Златија била у вршачком кластеру, кад се разуме у кретањима) а после „и дању и ноћу његовој јој је лице пред очима“... Преко Зулејке, своје сестре, сазна за ту љубав Ибрахим, отац Златијин. Поражен је, викне „ах!“ и седне на земљу (стр. 28.) а за тим зграби грешну Златију па и њу тресне о земљу. Златија падне у несвест, а Ибрахим се покаје што је тако урадио и прима се да јој тражи проводацију... Занимљиво је што Ибрахим тврди: „Да ђауреки сој можеш сећи, пећи и на колац ударати, а он се дина свога одрећи неће“; као да нису многи од ђаура мењали дин као партиску карту.

У трећем чину Радоје стражари. Није га страх од Турака, али се јунак плаши од вештица. Да нисмо чули од Златије како он прти дрва и да не знамо да је бар сто пута омркнуо у планини, још би помислили да то писци озбиљно говоре. Он о вештицама, а Зулејка пред њега. Моли га да се потурчи. Он неће. У том, ето, и Златије. Али она је са свим других назора о вери. Она неће да он мења веру, „неће да га види осрамоћена“, (то Туркиња говори,) већ га моли да остане где је, а „она ће се вратити у свој дом и хранити се својим јадима.“ За тим обе одлазе, а долази Милош са још неким, и кад му Радоје исприча шта је било, Милош призна „да је женска љубав најслађа понуда јуначка“ (стр. 42) и прима се да му буде проводација.

Четврти је чин битка и пуцњава: а у петом се чину селе из Пожаревца побеђени Турци. Милош их причека, опрести се са Тахир-агом, њиховим заповедником, чита Анадолији једну горопадну молитву и хтедне да отме Златију. Али то спречи њен отац Ибрахим. Он узвикне: „Нек умре, али неће бити ђаурка!“ и прободе је.... Па да, каква би то драма била да нико од виђенијих лица не погине. И тако се драма сврши.

Да сумирам. Ова драма нити има свога носиоца, нити има каквих карактера. Ту су две групе људи, Срби и Турци, и у свакој групи мењајте лицима имена како хоћете, неће се осетити. Милош је као и Абдулић, Абдулић као и Добрњац; Муја је што и Мехо, а Мехо што и Ибрахим. Посматрани по групама сви једно исто мисле, говоре, раде.... Епизода о љубави Златијиној нема никакве везе са драмом. Она је додата само да се шарени. Изоставите је и неће се познати. Радња је у опште врло слаба. Где нема живота, нема ни радње.... О психолошкој студији појединих лица немам шта ни да кажем. Сва су лица марионете. Архитектура ове драме равна је архитектури какве дашчаре. Оно, што појезију чини појезијом: тропи и фигуре, изостали су. Упоређење руже са младошћу (стр. 20.) и не

узима у обзир. Такво упоређење старо је као и вечност. Стил је без икаквог полета. Изузимајући неколико новинарских фраза, свуда бије нека мемљива студен. Монолози су празни или бесмислени, а дијалози обични и досадни. „Добро вече“ и „Боже дај“ чује се понајвише....

Али сем овога, ово дело има и других тешких погрешака. На неке сам указао узгредно у разматрању, али ћу навести још неке. Несмислено је, што војвода Милош пушта у слободу зликовца (тако веле писци) Анадолију, а отима невину Златију, коју је такође на веру примио. Ту је Милошев историјски такт претрпео клевету... Непотпуно је, што није бар приближно очигледно мотивисано за што су се Срби дигли на оружје. До душе, ми то сви иначе знамо, али се писци нису смели на то обазирати, јер ако и један моменат заборавимо на бездушности некадање турске управе, онда ће нам устаници изгледати нешто друго, а не борци за слободу. Сами узвици о зулumu и тиранству нису никакав мотив.... И најпосле, четврти чин, где је борба, тако је наивно израђен, да нам по свему, а нарочито по оним усклицима и вицевима, изгледа — да се деца играју „ајдука“....

Случај је донео да сам и представу овог дела гледао. Учињено је све само да се спасе. Разумите све, а то је пуцњава. Пуцало се као у правој борби. Али у залуд. И ја искрено жалим што је похарчена толика муниција. Ах, го-снодо писци, муниција не може да замени фантазију.

30. августа 1898. г.

Милорад Ј. Митровић.

ЗАНИМЉИВЕ СИТНИЦЕ

Срећа у браку. (Савети човека, који живи 30 година у срећном браку). 1. Ко се жени, мора знати, да женидба, као и свако удруживање, захтева жртава од појединаца, да дакле човек мора жртвовати много својих навика, жеља и потреба и то не један пут, већ увек и без изузетка. Муж, који мисли, да тиме, што се оженио, жена постаје његов роб, који мора све трпети, будала је, која својој жени живот огорчава, а тиме наравно и себи, јер и ако су то више пута само маленкости, ипак су несносне. Муж, који је мали кућни тиранин спрема себи постељу од трња, на којој ће он најнесносније спавати. — 2. Немој се никада опити ни у туђој кући ни код куће; немој допустити, да се у кући код тебе ко опије. Срамотни прикази пијанства убијају за увек сваку илузију и понижују жену, која се на такве приказе мора научити. — 3. Не зови у кућу никакве честе посете од пријатеља. Не покажи се никад љубоморан, али упамти, да нас је сам Бог научио да се у молитви молимо: „и не введи нас во искушеније“. Истог се начела придржавај и ти лично: нека ти жена буде најбољи пријатељ. Не дај жени, да много похађа друге госпође, нити да прима женских посета, и она нека се научи на то, да јој је муж најбољи пријатељ на свету, па да с њим може о свему говорити боље него и с ким другим. Књиге треба да и теби и жени замене сувишно дружење с другима. Јавне забаве, играње и т. д. нису за жељене људе; веселе у кући најбоља је забава. — 4. Кад се ради чега озловољаш, прогутај наглу реч. Кад твоја жена види, да се ти знаш савладати, и она ће пазити на свој језик. Сва брига

једног и другог мора бити у томе, да се једно другом увек гледа допадати, не само из почетка, већ што даље то више. Увек гледај наћи коју лепу, пријатну реч признања за сваку маленкост. Твоја срећа много зависи од тога, да увек будеш пријатан. Жене су кад и кад нервозне, узрујане: мирна, устратна пријатност најбоље их умири. Жене остају увек по мало детињасте, за то с њима човек мора поступати као добар, благ учитељ: онда ће бити срећни и жена и муж. — 5. Држи новце у својој руци, али не буди тврдица према жени, већ с њом увек искрено и отворено прегледај стање својих прихода и расхода, које ваља да увек тачно бележиш. Онда ћеш добро на крај излазити, па поред тога увек са женом у слози бити. Гледајте, да ни једне године не потрошите сав свој приход; макар било 50 динара сваке године уштеђено, добро је. — 6. Немојте узимати прескуп стан. Стан је мерило за све друге издатке. Највише једна петина целог прихода сме ићи на стан. Онај, који може тако удесити, да само једну десетину трони на стан, тај је сигуран, да ће што од прихода моћи да приштеди. Не треба другом свету за вољу правити параде и најлешње салоне. — Ових се савета држите, па ћете бити срећни у браку.

КОРИСНЕ ЗАВЕЛЕШКЕ

ЗА ДОМАЋИЦЕ

М. Јубин у Китлицу пише у „Blätter für Landwirtschaft“ ово: Човек ће заимати много домаћице, како се може правити јело од јабука и крушака, која су јела код нас непозната, али су врло пријатна промена у јеловнику.

Тако нпр. *суна* од јабука врло је добра и укусна, и прави се на овај начин: треба узети тврдог хлеба, исећи на парчад, налити хладном водом и метнути да се кува; исто се ради и са толиком количином јабука које треба ољуштати, исећи на парчад, и очистити од оплоднице и семена, и кувати са мало шећера и цимета, додати мало соли, и помешати са добрим румом, па онда заједно са оним укуваним хлебом изгњечити. Место рума може се употребити и јабуковача или вино.

За болеснике — ако само немају грознице — киселе јабуке кувају се у води са нексимитом или белим хлебом, и кором од лимуна, дотле, док не буду са свим меке да се могу кроз сито процедити па онда скувати са шећером, циметом, соли, нешто путера и вина; поред овога, треба и једно жуманце размутити.

Сем овога могу се ољуштене, очишћене, и исечене киселе јабуке помешати са пиринчем који је пре тога попарен, па их заједно кроз сито процедити, и после измешати и кувати са шећером, циметом, кором од лимуна, жуманцем и мало соли.

Ваљушци од јабука праве се овако: треба ољуштене јабуке исећи на малу парчад и колико јабука толико се хлеба петруже, размуте три жуманцета, дода шећера, лимуна, цимета, све то колико ко хоће, и измешати са брашном и путером.

Суна од крушака: За ово треба узети 15—17 зрелих ољуштених крушака средње величине, које се исеку на

кришке, и кувају са 2 литра воде, $\frac{1}{4}$ литра белог вина, 100—120 грама шећера и мало цимета. Кад се крушке скувају да буду меке, оцеди се све то кроз сито, и још једаред врло мало кува.

Слок (вариво: „пупајз“) од крушака. Ољуштене крушке скувају се у води да буду пола куване; оне се после налију чорбом од свињског mesa, и оставе да се са свим скувају, крушке се после прелију са путером (или машћу) домаћући по нешто и соли и кромпира.

ЗА ДОМАЋИНЕ

Правила за неговање воћака. Поред тога што треба воћке ђубрити, па да нам донесу доста и доброг плода, у „Tierbörse“ изашло је упутство и напомена како да се воћке одрже да буду здраве и корисне, тако нпр:

1) Да овце и зечеви не би кварили воћке неки међу трње око стабла, али је најбоље ако се са водом у којој је овчији брабоњак растворен омаже стабло у висину један метар.

2) Младе воћке које неће да расту, или веће дрвеће које је пресађено, добија нова живота, ако се цело стабло увеже маховином, која се, кад је сушно доба, с времена на време овлажава.

3) Црви и црвићи најбоље се уништавају, кад се опкопа земљиште око воћке и поспе непелом.

4) Дрвеће које је сувише бујно, па с тога не носи плода, треба отконати корење, па најдебљи корен сикиром засећи, и у ту рану метнути камен, да би рана била отворена.

5) У мршавом, несквитом земљишту где и саме трешње куњају, воће ће добити нове хране и снаге, кад се донесе и метне шумске земље.

6) Ораси ће доносити у толико више плода, у колико се боље, при брању омлате и изударају, и у колико је земљиште око стабла необрађеније.

7) Свст (медљика) са сићушних дрва уклања се кад се изломе врхови са свију летњих гранчица.

8) Брескве ће бити плодније, кад се пре потпуног цветања обрежу.

9) Све нежније воће биће зими здравије ако не буде ни за шта привезано, но да се пусти да се слободно покреће.

10) Да би стабло било здравије, треба летње грање, тек идуће године уклонити.

11) Плуг и мотика не смеју врећати корен и стабло

12) Воћка је само тада здрава, кад на њој нема ни маховине ни лишпаја. Да тога не буде треба кречити стабла.

13) Сувише плодно дрво биће здраво кад се при брању плода младе гранчице селоме; али ће још плодније бити оно бујно дрво, ако се при брању плода свака гранчица усечува.

14) Воћке које расту на криво, неће сатрунути, ако се горња површина закони сламом, или се прикује дашчица, која ће да чува од кише.

15) Старе воћке да се подмладе, и постану плодне, треба им старе гране одсећи, а оставити младе и пунољке, и после их калемити у другој години с другим плодним дрветом.

16) Воћка с кратким стаблом плоднија је од оне са дугачким.

17) Воћке плитко сађене здравије су и плодније од оних које су дубоко сађене.

Д.

ИСКРИЦЕ ДУХА

Que fuerant vitia, mores sunt. (Што је некад био грех, данас је обичај) *Сенека. Epistulae.*

Manus manum lavat. (Рука руку мије.)

Сенека.

Non omnia possumus omnes. (Сви не можемо све.)

Луцилије.

Quot homines tot sententiae. (Колико људи толико ђуди.)

Теренције.

Sapienti sat. (Паметном доста.)

Плаут.

Vae victis. (Тешко побеђеном.)

Плаут.

Amicus Plato, sed magis amica veritas. (Волим Платона, али још више истину.)

Qui tacet, consentire videtur. (Ко ћути, одобрава.)

Александар велики захтевао да му делфијски пророк каже пеход персијског похода, и кад је се Питија противила томе, он је силом увуче у храм. „Сине, ти си *неодољив*“, узвикну Питија. „Па лепо, — рече Александар — ту реч узимам као пророчанску, друга ми не треба.“

Кад је Александар велики нудио Дијогена који је седео у бурету да тражи шта хоће, Диоген му одговори: „Не заклањај ми сунце.“ „Кад не бих био Александар, био бих Диоген“, рече на то Александар.

Кад је Дарије понудио Александру великом да поделе власт у Азији, Парменио мишљао: „ја бих то усвојио кад бих био Александар“. „И ја — одговори Александар — кад бих био Парменио“.

Један циник тражио је од Антигона једну драхму (динар). „Ах — рече он — то није поклон једнога краља“. „А ви ми дајте један таленат (златник)“, тражаше циник. „То опет није поклон за једнога циника“, одговори овај.

ЧИТАОЦИМА

У добру кад сваки сматра да му је дужност да што год напише и оно што напише да штампа и понуди читалачкој публици — у добру те најезде, ми ево куражирамо да опет покренемо **Звезду**.

Не руководе нас никакви себични рачуни, јер мислимо да је потребан такав један лист. Политичари имају неколико својих листова, привредници имају свој лист, свештеници и учитељи свој, занатлије свој, адвокати свој, доктори, поштари и телеграфисте, трговци — једном речи сваки сталез у земљи има свој лист, само **нућа**, дом српског грађанина нема свога листа.

Звезди стављамо у дужност да то буде, да буде, дакле, породични лист за свакога.

Побринули смо се те смо око **Звезде** окупили све људе што знају и умеју перо држати те њиме послужити свакому ко жели да се с књигом позна и опријатељи. Мислимо да ће доста бити да напоменемо имена сарадника, чије радове већ имамо у рукама. То су: Милован Ђ. Глишић, Бранислав Нушић, Стева Сремац, Јанко М. Веселиновић, Добра Ружић, Радоје Домановић, Пера Одавић. Од песника: Драгомир Брзан, Милорад Ј. Митровић, Риста Ј. Одавић, Димитрије Глигорић (Сокољанин) и други. Књижевна критика поверена је свесним оцењивачима; позоришна критика има једног од најбољих својих представника. У листу ће бити заступљена нарочито кућа и њени интереси. Брижљиво ће се водити рачун и о преводима из страних литература. Ту ће се узимати само оно, што је одабрано и лепо. Тако на пр. у првом броју, који ће изићи 1 октобра, почеће излазити роман Виктора Иго: **Човек што се смеје**, у одличном српском преводу. Сем свега тога доносићемо и нештампане народне умотворине као: песме, приповетке, пословице, загонетке и рачуне.

Звезда ће излазити трипут недељно: уторником, четвртком и недељом на целом табаку и стаје само **1 ДИНАР ИЛИ 1 КРУНА МЕСЕЧНО**. За претплатнике је најбоље да се код поште претплате.

Овај угледни број **Звезде** разашлићемо **БЕСПЛАТНО** и нека је он најбоља препорука листу. Претплата нека се шаље **СТЕВАНУ М. ВЕСЕЛИНОВИЋУ** професору, власнику **Звезде** а рукописи уредништву: **Македонска улица број 6**.

Нарочито напомињемо **ДА ЈЕ ЛИСТУ ИЗЛАЖЕЊЕ ОСИГУРАНО**.

Ко не жели држати лист, молимо га да нам угледни број врати.

ВЛАСНИШТВО „ЗВЕЗДЕ“

САДРЖАЈ: „Звезда“ (песма) — „Срдар и владика“ — „Диганска философија“ — „Паметна жена“ — „Докторске доколице“ — „Књижевност“ — „Занимљивости“ — „Корисне забелешке“ — „Искрице духа“ — „Читаоцима“.